

**DE PRIORS
VAN HET KARTUIZERKLOOSTER BUITEN DELFT**

Drs. P. A. van Nieuwstad

Inleiding

Een van de grondstenen van het onderzoek over de historie van de kartuizerorde in de Nederlanden zijn de door Dr. Scholtens uit de bronnen opgestelde lijsten van ordeleden. Het elders in dit boek genoemde instituut Cartusiana te Nijmegen heeft een begin gemaakt met een systematische herindeling van dit materiaal. Als eerste resultaat van deze werkzaamheden volgen hier de korte beschrijvingen van de Delftse prioren.

In het korte bestek van deze overzichten kan zeker geen aanspraak op volledigheid worden gemaakt. Toch geven ze enig zicht op zaken die betrekking hebben op de samenstelling van de orde en op de relaties van haar huizen, in het bijzonder in de Nederlanden. En wat zich binnen de orde afspeelde heeft logischerwijze ook de relatie van de Delftse kartuizers tot het leven in de stad bepaald.

BIBLIOGRAFIE

De titels van onderstaande bibliografie komen bij de volgende bibliografieën meer dan éénmaal voor. Korthedshalve worden ze hier volledig omschreven, terwijl bij desbetreffende artikelen met een verkorting wordt volstaan.

Zie voor een enkele afkorting eveneens pag. 150 en 151.

- 1 Arnold Beeltsens, e.a., *Chronique de la Chartreuse de la Chapelle à Hérimenes-Lez-Enghien*, Leuven, 1932.
- 2 *Biografisch Woordenboek, Nieuw Nederlandsch*, 's-Gravenhage, 1911-1937, 10 dln.
- 3 *Chartae Capituli Generalis*.
- 4 S. W. A. Drossaers, *De archieven van de Delftse Statenkloosters, Algemeen Rijksarchief*, 's-Gravenhage, 1916.
- 5 Gerardus Eligius O.Cart., *Annales Cartusiae Sanctae Sophiae Constantino-politanae*.
- 6 L. van Hasselt, *Het necrologium van het kartuizerklooster Nieuwlicht of Bloemendaal buiten Utrecht in Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap te Utrecht*, dl. 9, 1886, p. 126-392.
- 7 *Monasticon Belge*.
- 8 P. Opmeer, *Martelaars-boek, ofte Historie der Hollandsche Martelaren*, Antwerpen, 1700.
- 9 A. Raissius, *Origines Cartusiarum Belgii*, Duaci, 1654.
- 10 E. Reussens, *Chronique de la Chartreuse de Louvain depuis sa fondation en 1498 jusqu'à l'année 1525 in Analectes pour servir à l'Histoire Ecclésiastique de la Belgique*, dl. 14, 1877.
- 11 H. J. J. Scholtens, *Bijdrage tot de geschiedenis van het voormalig kartuizerklooster buiten Delft in Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom Haarlem*, dl. 49, 1932, p. 321-367.
- 12 H. J. J. Scholtens, *De kartuizers buiten 's-Hertogenbosch in Bossche Bijdragen*, dl. 16, 1938/39, p. 187-204.
- 13 H. J. J. Scholtens, *Het Delftsche kartuizerconvent in Bijdragen tot de geschiedenis van het bisdom Haarlem*, dl. 60, 1948, p. 271-282.
- 14 L. le Vasseur, *Ephemerides ordinis cartusiensis*, Montreuil-sur-Mer, 5 dln., 1890-1893.

Simon van der Schueren, 1470-1480

Na zijn studie te Leuven, waar hij in 1443 was ingeschreven aan de universiteit, en na een wetenschappelijke loopbaan, naar men wel mag veronderstellen, trad van der Schueren op 27 juni 1462 bij de kartuizers van het klooster Koningsdal bij Gent in.

In 1463 werd hij in hetzelfde klooster geprofest en enkele jaren later bekleedde hij de functie van vicarius.

Toen te Delft gedurende de jaren 1469, of wellicht nog eerder, en 1470 de formaliteiten tot de stichting van een nieuw klooster moesten leiden waren vervuld, werd van der Schueren samen met drie anderen, Gaspar van der Stock, die hem als procurator zou bijstaan en die we later weer als zijn opvolger zullen tegenkomen, Jan Gillaert, die in 1478 de functie van vicarius vervulde toen hij in dat jaar prior werd te Zierikzee, en Andries van Doornik, die we als boekschrijver kennen, naar Delft gezonden.

Zijn drie metgezellen waren monniken van Herne bij Edingen, waar het klooster enkele verdienstelijke delftse kartuizers herbergde: Jan Dirksz. van Delft, Hugo Bloot, gewezen Prior van Egmond, Gerrit Naghel, Hugo Wiven, Jacob de Heuter van Delft en Jan Pouwelsz van Delft.

Op het generaal kapittel van 1471 werd het nieuwe huis in Holland in de orde opgenomen, terwijl de rector, van der Schueren, tot prior werd benoemd.

Hij bleef in deze functie tot hij op 31 mei 1480 als opvolger van Lodewijk Pottier naar het huis van zijn professie te Gent werd geroepen.

Van daar uit speelde hij een belangrijke rol als convisitator (1481-1484 en 1492-1493) en visitator (1484-1492 en 1493-1497) van de nederduitse provincie.

Hij is in Gent gestorven op 21 maart 1497 (en werd als prior opgevolgd door Pieter Vasseur).

Hij wordt beschreven als een voorbeeldig en tactisch bestuurder.

In de archieven van het kartuizerklooster te Delft komt hij eenmaal voor wanneer hij in 1472 als prior ten behoeve van het klooster een terrein geschonken krijgt. In een ander stuk wordt hij nog genoemd als prior van het klooster te Gent.

BIBLIOGRAFIE

- 1 Beeltsens, p. 84-85 en 88.
- 2 *Biografisch Woordenboek*, dl. 7, p. 1254.
- 3 Drossaers, p. 516-517, nr. 250; p. 500, nr. 175.
- 4 J. de Grauwe, *Histoire de la Chartreuse du Val Royal à Grand et de la Chartreuse du Bois-Saint-Martin à Lierde-Saint-Martin* in J. Hogg, *Analacta Cartusiana*, dl. 18, Salzburg, 1974, p. 33.
- 5 *Monasticon*, dl. 2, p. 249.
- 6 Raissius, appendix.
- 7 E. Reussens, *Matricule de l'Université de Louvain in Commision Royale d'Histoire*, dl. 1, Bruxelles, 1903, p. 234.

8 *Series monachorum professorum cartusiae*, Edinge, ad an. 1762, (ms. particulier bezit).

9 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 46, p. 335-337.

10 Scholtens, *Haarlemse Bijdragen*, dl. 60, p. 274.

11 Le Vasseur, dl. 1, p. 98, XXI die januarii.

Gaspar van der Stock, 1480-1482

Deze was geboren Leuenaar en had aan de Universiteit van zijn geboortestad de graad van magister artium behaald. Zijn intrede en professie vonden plaats in het klooster te Herne bij Edingen in 1444.

Twaalf jaar later, in 1456, werd in Scheut bij Brussel een nieuw klooster gesticht.

Daar was van der Stock een van de initiatores en bekleedde de functies van sacrista, vicarius en procurator.

Toen vanuit het klooster van Herne de nieuwe stichting in Delft werd voorbereid kreeg van der Stock de opdracht om Simon van der Schueren als procurator bij te staan. Hij volgde zijn superieur in deze waardigheid op toen deze in 1480 naar Gent werd geroepen.

Zijn bestuur duurde maar enkele jaren.

De prior van Herne, Jacob van Borselen, werd in 1482 op eigen verzoek van zijn functie ontheven en de keuze van de leden van het convent, nog datzelfde jaar door de visitatoren bekrachtigd, viel op van der Stock.

Hij trad op als convisitator (1486-1496) en visitator (1493-1495) van de nederduitse provincie en staat beschreven als een man van grote ervaring en grote vroomheid. Hij stierf op 7 oktober 1495 te Herne (en werd daar als prior opgevolgd door Jan van Etterbeke van Aalst).

Een stuk van het archief van het kartuizerklooster te Delft, gedateerd op 19 september 1487, noemt hem als prior van Herne. Hij treedt in dit stuk op in zijn functie van convisitator.

BIBLIOGRAFIE

1 Beeltsens, p. 13, 58, 67-68, 84-85, 87, 89, 91, 184, 203, 205 en 206.

Bijlage 2, p. 85 en 184.

2 *Catalogus chronologicus domnorum priorum* (van Herne), P. E. Lamalle S.J., (ms. Koninklijke Bibliotheek, Brussel).

3 Drossaers, p. 516-517, nr. 250.

4 *Monasticon*, dl. 2, p. 249-250.

5 Raissius, p. 142 en appendix.

6 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 337-339.

7 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 60, p. 273.

8 Le Vasseur, dl. 3, p. 520.

Johannes Schullinck of Schullius, 1482-1486 of 1487

De opvolger van van der Stock was omstreeks 1464 in Koningsdal bij

Gent bij de kartuizers ingetreden. De kroniek van zijn klooster roemt hem als vicarius en novicenmeester.

Hij heeft die functies geruime tijd uitgeoefend tot hij in 1482 te Delft de waardigheid van prior op zich nam. In 1486 of 1487, vóór het generaal kapittel, legde hij vermoedelijk eigener beweging zijn functie neer. Wat daarvan de reden was is in de beschikbare literatuur niet te achterhalen.

Misschien heeft het te maken gehad met de stichting van een nieuw klooster te Leuven, waar hij in 1491 benoemd werd tot rector.

In 1491 ontving hij van het generaal kapittel verlof om zich van deze stichting terug te trekken. Het mag verondersteld worden dat zijn gezondheid hier aanleiding toe gaf.

In het klooster te Gent overleed hij op 19 februari 1495.

BIBLIOGRAFIE

1 Arcives de la Grande Chartreuse, A-V, 129a, 13.

2 Chartae, 1495.

3 Jan de Grauwe, *Chartreuse de Notre Dame du Val Royal à Grand in Monasticon Belge* (ter perse).

4 Koninklijke Bibliotheek, Brussel, ms. nr. 4056.

5 *Monasticon*, dl. 4, vol. 6, p. 1468.

6 Raissius, p. 46.

7 Reussens, p. 216 vv.

8 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 340-341.

9 Le Vasseur, dl. 1, p. 204.

10 Pierre de Wal, *Fundatio*, dl. 2, p. 132v en 133.

11 N.D., p. 273.

Dirk Persijn, 1486/7-1496

De opvolger van Schullinck had evenals zijn voorgangers bij zijn intrede in de kartuizerorde al een bewogen leven achter zich.

Zijn geboortestad was Amsterdam. Hij behaalde na een studie te Bologna en Ferrara de graad van doctor in utroque jure. In 1476 werd hij hoogleraar te Leuven. Korte tijd later werd hij benoemd tot Raad van het Hof van Holland en in 1480 tot Deken van het kapittel van de Sint Andrieskerk te Naaldwijk.

Na enkele jaren, in 1483, legde hij zijn eervolle functies neer en trok zich terug in het klooster van Delft, waar hij een van de eerste geprofeste monniken geweest moet zijn.

Toen Schullinck in 1486/7 als prior aftrad, schijnt er een tijdelijke oplossing gevonden te zijn door Persijn het bestuur van het klooster op te dragen. Immers hij droeg de titel van rector tot in het jaar 1487, waarin de chartae van het generaal kapittel zijn benoeming tot prior vermelden.

Sinds zijn dekenaat te Naaldwijk onderhield hij ongetwijfeld relaties met de abdijs van Egmond, waar hij zich in 1490 en de daarop volgende jaren herhaalde malen persoonlijk inzette bij het bewerkstelligen van hervor-

mingen in de organisatie.

Ook de kartuizerorde gaf blijk van haar erkenning van zijn capaciteiten en benoemde hem in 1494 tot convisitator. In 1495 hield hij voor het generaal kapittel een collatie. Hij stierf op 28 januari 1496 als prior van Delft. De wijze waarop hij door de bronnen van de kartuizer-geschiedenis wordt geprezen doet veronderstellen dat hij een indrukwekkende figuur in zijn optreden was. Het lijkt alsof zijn juridische opleiding daaraan niet vreemd was.

Uit de Amsterdamse familie Persijn kwamen nog twee jongere kartuizers: Johannes Persijn, ingetreden en gestorven in het klooster van Delft en Dirk Persijn, die in 1510 te Leuven intrad en daar in 1525 prior werd. Zij waren broers en waarschijnlijk zoons van de Amsterdamse burgemeester Jan Persijn, die in een oorkonde van 1500 wordt vermeld als schenker van een jaarlijkse rente aan het klooster van Delft.

BIBLIOGRAFIE

- 1 *Biografisch Woordenboek*, dl. 5, p. 491.
- 2 Chartae, 1487 en 1496.
- 3 Chr. S. Dessing, *Bescheiden aangaande de hervorming der tucht in de abdij van Egmond in de 15e eeuw*, Utrecht, 1930, p. 135-136, 203, 205, 221-224.
- 4 *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 25, p. 104.
- 5 Van Hasselt, p. 232.
- 6 Raissius, p. 142 en appendix.
- 7 Reussens, dl. 14, p. 280; dl. 38, p. 286-289 en 293.
- 8 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 341-343.
- 9 Le Vasseur, dl. 1, p. 334.
- 10 N.D., p. 274.

Gerrit Apersz, 1496-1511

Omdat de stichting van de kartuizers te Leuven niet zonder moeilijkheden verliep, spreekt het vanzelf dat ook de kartuizers van Delft hun steun bleven geven.

Zo lezen we dat Apersz in 1499 een lezenaar als geschenk naar Leuven zond en in 1503 een broeder uit zijn klooster naar Leuven liet gaan om daar te helpen met het overplaatsen en repareren van het koorgestoelte, dat de prior van het klooster van Antwerpen voor de kerk van Leuven had geschonken.

Als prior vertegenwoordigde Apersz in 1504 zijn klooster bij de plechtigheid van de incorporatie en hij installeerde mede de eerste prior van Leuven, de Delftse professor Johannes Petri.

Waar Apersz in de orde is ingetreden is niet bekend. Vermoedelijk was het in Delft.

Over zijn ambtsperiode is afgezien van het reeds vermelde niets meer dan enkele onbelangrijke gegevens overgeleverd. De chartae van het generaal kapittel vermelden dat hij op 26 maart 1511 als prior van Delft en convisitator is overleden.

BIBLIOGRAFIE

- 1 *Biografisch Woordenboek*, dl. 6, p. 45; dl. 8, p. 25.
- 2 Chartae, 1504, 1506, 1507, 1511.
- 3 Drossaers, p. 212, reg. 394; p. 545 reg. 394.
- 4 Van Hasselt, p. 251.
- 5 Raissius, p. 143 en appendix.
- 6 Reussens, p. 249, 260-261, 266-267.
- 7 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 343-345.
- 8 N.D., p. 275.

Adriaan van Brouwershaven, 1511-1514

Korte tijd na de stichting van het nieuwe kartuizerklooster te Leuven werd Joannes Vekenstyl, die aanvankelijk procurator was tot vicarius benoemd. Zijn opvolger was Adriaan van Brouwershaven, die in 1496 vanuit Delft naar Leuven kwam. Hij bekleedde deze functie vermoedelijk tot hij als prior naar Delft werd geroepen.

In de stadsbibliotheek van Kortrijk wordt een handschrift bewaard, waarvan het eerste gedeelte in 1506 is geschreven door een monnik van het kartuizerklooster bij Geeraardsbergen en dat voltooid is door Arnold van Kalkar en Adriaan van Brouwershaven.

Toen prior Apersz in 1511 was gestorven kozen de kartuizers van Delft Adriaan van Brouwershaven tot prior. Hetzelfde jaar nog kon het generaal kapittel deze keuze bevestigen.

Al in 1514 besloot het generaal kapittel hem wegens zijn hoge leeftijd toe staan om, zoals hij had gevraagd, zijn waardigheid neer te leggen.

We vinden zijn naam nog in de opdracht van een editie van werken van de kartuizer-auteur Pieter Dorland, die Andries Andriesz van Amsterdam in 1513 te Leuven liet drukken.

BIBLIOGRAFIE

- 1 *Analectes pour servir à l'Histoire Ecclésiastique de la Belgique*, dl. 14, 1877, p. 234.
- 2 Bibliothèque Communale de Courtrai, ms.
- 3 *Biografisch Woordenboek*, dl. 8, p. 226.
- 4 *Catalogus van de tentoonstelling van miniaturen en boekbanden*, Brugge, 1927, p. 91, nr. 105.
- 5 Chartae, 1511, 1518.
- 6 Drossaers, p. 520, reg. 266.
- 7 Van Hasselt, p. 345.
- 8 Koninklijke Bibliotheek, Brussel, ms. 3856 fol 53, 4051-4068.
- 9 *Leuens verleden*. Tentoonstellingscatalogus, Leuven, 1964, p. 85.
- 10 *Monasticon*, dl. 4, vol. 6, p. 1463 en 1470.
- 11 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 327-328, 245-246.
- 12 N.D., p. 275.

Joannes van Damme, 1514-1517 (?)

Van Brouwershaven werd opgevolgd door de procurator van het klooster van Kiel bij Antwerpen, Joannes van Damme, professor van Kiel, die daarenboven nog de bezittingen van de Grande Chartreuse in Zeeland en daaromtrent beheerde.

Hij heeft het klooster van Delft in elk geval tot in 1517 bestuurd: in dat jaar wordt hij nog als prior genoemd.

Maar kort erop volgde hij Herman de Fries uit Sneek op als prior van Kiel.

Hij overleed op 25 oktober 1529, enkele jaren nadat hij zijn ambt als prior had neergelegd en weer de functie van procurator op zich had genomen. Zijn opvolger als prior van het huis te Kiel werd Hendrik Mutsaert, die in 1525 voor het eerst als zodanig wordt genoemd.

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1514, 1516, 1530.
- 2 Drossaers, p. 523, reg. 278.
- 3 Van Hasselt, p. 329.
- 4 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 346-347.
- 5 N.D., p. 277.

Over de periode van 1517 tot 1531 is weinig meer bekend dan de namen van drie priors.

Van ADRIANUS VAN SCHIEDAM wordt het overlijden meegedeeld op het generaal kapittel van 1524, na zijn prioraat te Delft. Hij was in Delft ingetreden, maar na zijn prioraat is hij opnieuw geprofest als lid van de communauteit van Geertruidenberg, waar hij de functie van procurator heeft bekleed.

GERARD VAN ENKHUYSEN staat vermeld als prior in een van de cartularia van het klooster van Delft in een aantekening die betrekking heeft op het jaar 1526 en verder nog in aantekeningen bij vijf andere stukken.

In de chartae van het generaal kapittel van 1539 wordt het overlijden van GUILIELMUS NICOLAI, professor van Delft en procurator meegedeeld. Ook het necrologium van Nieuwlicht noemt hem slechts in deze functie. In beide cartularia van Delft komt hij echter, hoewel slechts eenmaal, voor als prior en verder als procurator. Enige mogelijkheid van datering kan men wellicht vinden in het verband tussen hem en Jacobus van den Briel¹⁾. De chartae van 1525 delen mee dat het generaal kapittel de rector van het Delftse klooster tot prior heeft benoemd.

Het is evenwel voornamelijk niet met zekerheid te zeggen waarom de benoeming van een rector heeft plaats gehad. Wellicht als tijdelijke oplossing

na het onverwacht overlijden van de voorafgaande prior. Evenmin is het zeker of de functionaris die het rectoraat bekleedde ook prior is geworden. In de jaren 1517-1524, 1526, 1527, 1530, 1531 en 1533 wordt uitdrukkelijk geen wijziging in de bekleding van het ambt van prior vermeld, maar een tussentijdse ambtswisseling zonder dat het generaal kapittel zich er in mengde is niet uitgesloten.

De eerste prior na deze duistere periode, Willem Pelt, wordt in 1531 voor het eerst als zodanig genoemd in het stuk, dat door Drossaers als no. 370 op p. 541 wordt opgegeven.

Scholtens vermeldt in N.D. 281 de naam van Thomas Sysman en verwijst naar zijn artikel H.B. 49, 348 en naar een niet nader aangeduide plaats in de inventaris van Drossaers. Hij moet hier echter het oog gehad hebben op Guilelmus Nicolai. De naam van een kartuizer Sysman heb ik ook elders niet kunnen vinden. Hij komt alleen voor als de naam van een weldoener in Drossaers p. 502, reg. 183.

Willem Pelt, 1531-1540

Deze prior wordt voor het eerst genoemd in een acte van 1531. De chartae van het generaal kapittel van dat jaar delen mee dat de prior van Delft geen afstand doet. Dus op zijn laatst in het begin van 1531, maar waarschijnlijk nog in het vorige jaar, moet hij zijn ambt aanvaard hebben.

Tijdens zijn bestuur verloor het Delftse klooster nagenoeg zijn inkomsten tengevolge van overstroming van het grondbezit. Bovendien werd door de brand van Delft in 1536 waarschijnlijk een omvangrijk deel van het huizenbezit in de stad verwoest.

Willem Pelt was professor van Delft. Hij overleed op 28 juni 1540 (of 41?).

BIBLIOGRAFIE

- 1 Drossaers, p. 469, nr. 30; p. 473, nr. 49; p. 475, nr. 61; p. 540, reg. 367; p. 541, reg. 370; p. 544, reg. 384.
- 2 N.N., p. 284.
- 3 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 350-351.

Pieter van Scherpenisse, 1540-1548

De opvolger van Pelt was op 20 maart 1518 in het klooster S. Sophiae Constantinopolis te Vucht tot priester gewijd en volgde de prior van dat huis, Hubertus van Loon, bij diens overlijden in 1537 gaf het generaal kapittel hem opdracht om van plaats en functie te wisselen met de prior van het klooster te Luik, Godfried Cluts. In beide kloosters waren moeilijkheden gerezen rond de persoon van de prior.

Na de dood van Willem Pelt is van Scherpenisse door de visitatoren aangewezen als prior van Delft, terwijl Cluts zijn plaats in Luik hernam.

Het generaal kapittel van 1549 wees Pieter van Scherpenisse aan om Hendrik de Bruyne op te volgen als prior van het klooster te Lier, een voortzetting van het klooster van Kiel bij Antwerpen, dat in 1542 door Maarten van Rossum was verwoest. Hij overleed op 21 juli in Lier, waar de verdere opbouw van het klooster, dat reeds voor een belangrijk deel was voltooid toeviel aan zijn opvolger Cornelius van den Kerckhove. Deze was voor zijn benoeming te Lier procurator van Delft geweest.

Van Scherpenisse stond bekend als een groot ijveraar voor de handhaving van de orderegels. Hij had het toezicht over de kloosters van de provincia Teutonica als convisitator (1544-1551) en visitator (1551-1555).

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1537, 1547, 1559.
- 2 Drossaers, p. 471, reg. 39; p. 536, reg. 348; p. 545, reg. 392.
- 3 Eligius, p. 9.
- 4 *Monasticon*, dl. 2, p. 221-2, p. 245-6, p. 257-8.
- 5 Fl. Prims, *Geschiedenis van de St. Joriskapel te Antwerpen*, Antwerpen, 1924.
- 6 Raissius, p. 144-145 en appendix.
- 7 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 351-353.
- 8 Scholtens, *Bossche Bijdragen*, dl. 16, 1938/39, p. 58-60.
- 9 Schultjens, *Geschiedenis Bisdom 's-Hertogenbosch*, dl. 5, p. 857 vv.
- 10 Le Vasseur, p. 519.

Dirk Moyen, 1549-1551

In een stuk van 10 maart 1548 in het archief van het huis Bergh wordt Dirk Moyen vermeld als prior van Delft. Hij was monnik van het kartuizerklooster te Luik en was voor zijn komst te Delft procurator van het huis te Kampen geweest. Na een slechts korte bestuursperiode te Delft volgde hij Joannes Gay op, die op 10 augustus 1551 als prior van Geertruidenberg overleed.

Na de dood van prior Dirk Bruggen werd hij door de monniken van het huis van zijn professie gekozen tot diens opvolger. Het huis van Geertruidenberg werd toevertrouwd aan het bestuur van prior Cornelius, maar reeds in 1557 keerde Moyen naar Geertruidenberg terug, waar hij tot zijn dood op 9 januari 1564 prior was. Van 1555 tot zijn dood was hij tevens convisitator van de provincie der Nederlanden. (Zijn opvolger in Luik in 1557 was Warnerus Helie, in Geertruidenberg Hugo Leotingius).

De schrijfwijze van zijn naam loopt in de bronnen enigszins uiteen. Bovendien zou hij volgens de catalogus priorum van Luik ook procurator van Delft zijn geweest. Waarschijnlijk heeft de schrijver van deze lijst zich met Kampen vergist.

BIBLIOGRAFIE

- 1 *Catalogus priorum domus Leodii*, Staatsarchief Luik, ms. fol. 62 en 63.
- 2 Chartae, 1557, 1564.

- 3 Drossaers, p. 531, reg. 315; p. 536, reg. 348; p. 537, reg. 353.
- 4 Van Hasselt, p. 226.
- 5 N.D. p. 279.
- 6 Raissius, p. 144-145 en appendix.
- 7 A. P. van Schilfgaarde, *Het archief van het huis Bergh*, Nijmegen, 1932, nr. 140.
- 8 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 353-355.
- 9 Scholtens, *Bossche Bijdragen*, dl. 16, 1938/39, p. 100-104.

Michael Moens, 1551-1555

Van deze prior weten we weinig meer dan wat Scholtens uit een ons onbekende bron meedeelt, namelijk dat hij te Leuven in 1533 was geprofest en vicarius en sacrista was, voor hij in 1551 Dirk Moyen als prior van Delft opvolgde. Op 29 juni 1555 overleed hij in deze functie.

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1555 (of 1556).
- 2 Drossaers, p. 537, reg. 349.
- 3 N.D., p. 279 (ca. 1556).
- 4 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 355.

Bartholomeus Streng van Schoonhoven, 1555-1561

Toen deze professus van het klooster Nieuwlicht bij Utrecht in 1555 Michael Moens als prior van Delft opvolgde was er blijkbaar nog weinig te voorzien van de moeilijkheden die hij later als prior van Zierikzee en Utrecht zou ervaren. Hij was althans in staat om de materiële welvaart van het klooster aan te wenden tot de uitbreiding en verfraaiing van de gebouwen. Al na enkele jaren werd er elders een beroep gedaan op zijn bestuurlijke kwaliteiten. In 1561 werd hij door het Generaal Kapittel aangewezen als opvolger van de prior van Nieuwlicht, Lambrecht van Brienen. In 1564 werd hij door het Generaal Kapittel uit dit ambt ontslagen (en opgevolgd door Dirk van Meeuwen), maar al het volgende jaar kreeg hij de opdracht om te Zierikzee het prioraat van Christiaan Nootz, die naar Brussel ging, op zich te nemen.

Het klooster van Zierikzee, dat bij zijn komst al weinig levensvatbaarheid leek te hebben, werd in 1572 verlaten en kon in 1574 als opgeheven worden beschouwd.

Bartholomeus Streng keerde terug naar Nieuwlicht, waar hij in 1574 opnieuw het bestuur van het klooster op zich nam als opvolger van Dirk van Meeuwen. Ook hier was hij feitelijk de laatste, die het klooster bestuurde.

De monniken, die sinds 1579 hun klooster hadden verlaten verspreidden zich sinds 1583 over verschillende kloosters in de Zuidelijke Nederlanden en in het Rijnland.

Het is niet bekend waar Streng zich vanaf die tijd heeft opgehouden. In 1593 wordt zijn overlijden meegedeeld aan het generaal kapittel. Van zijn hand bevindt zich een rekening over de jaren van zijn ballingschap uit Zierikzee omstreeks 1572-1573 in "Algemeen Rijksarchief te Brussel, Kerkelijke archieven van Brabant, no. 18270").

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1565, 1574, 1575, 1593.
- 2 *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 53, p. 205-208 en 214-223.
- 3 *Maisons de l'Ordre des Chartreux, Vues et notices*, Parminster, 1913-1919, dl. 2.
- 4 N.D., p. 280.
- 5 P. Opmeer, p. 53.
- 6 Raissius, passim.
- 7 H. J. J. Scholtens, *De priors van het kartuizerklooster Nieuwlicht bij Utrecht in Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, dl. 53, 1929, p. 344-346.
- 8 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 355-357.
- 9 H. J. J. Scholtens, *Necrologie van de Utrechtse kartuizers in Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, dl. 71, 1952, p. 149.

Albrecht van den Berch, 1561-1569

Toen Bartholomeus van Schoonhoven prior was geworden in het huis van zijn professe heeft Albrecht van den Bergh zijn plaats ingenomen. Het op 9 september 1561 gedateerde contract, vermeldt bij Drossaers, reg. 406, is door hem als prior ondertekend.

Over de persoon van Van den Berch is verder niets bekend.

Zijn optreden als prior schijnt bij de hem toevertrouwde kloosterlingen zekere weerstanden te hebben opgeroepen, maar het generaal kapittel heeft de jegens hem geuite klachten afgewezen en de visitatoren opdracht gegeven hem bij te staan om de orde volgens de kloosterregels te herstellen.

Men zou kunnen veronderstellen dat hij bepaalde plaatselijke gebruiken te vrij heeft geacht en door schoon schip te willen maken de Delftse monniken tegen zich in het harnas heeft gejaagd.

Zijn aftreden of overlijden wordt nergens meegedeeld. Wel bevindt zich bij de stukken van het Delftse kartuizerklooster in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage een register, dat door hem als prior is gemaakt in 1562 en ook door hem is bijgehouden tot Jan van der Essche het in 1569 overneemt. Misschien is prior Van den Berch in 1568 naar aanleiding van de visitatie, die door het generaal kapittel was opgelegd, van zijn functie ontheven.

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1561, 1565, 1566, 1567, 1568.
- 2 Drossaers, p. 449, nr. 4; p. 548, reg. 408; p. 549, reg. 410.

Jan van der Essche, 1569-1578

Jan van der Essche moet zijn voorganger volgens het hiervoor gestelde dus in de loop van het jaar tussen het generaal kapittel van 1568 en dat van 1569 hebben opgevolgd.

Hij kwam uit het klooster van de kartuizers te Leuven, waar hij in 1540 was ingetreden en in 1541 zijn professe deed, en waar hij de functie van procurator heeft bekleed. In diezelfde functie vindt men hem ook bij de kartuizernonnen van Brussel. De interne moeilijkheden van het klooster te Delft waarover de chartae spreken maakten zeker de aanstelling van een bekwame prior nodig en deze moeilijkheden bleven ook tijdens de ambtsperiode van Jan van der Essche niet uit.

Daarbij kwam dat de oorlogsomstandigheden de kartuizers van Delft dwongen om huisvesting te zoeken binnen de stad, en vervolgens, toen de prinsgezinden de stad in handen hadden gekregen, om de wijk te nemen en zich over andere huizen van hun orde te verspreiden.

Formeel bleef de communautiteit van Delft bestaan en werd de prior niet van zijn functie ontheven.

In 1578 spreken de chartae nog over een mogelijk herstel. Maar in hetzelfde jaar wordt het overlijden meegedeeld van Joannes van der Essche, die intussen in Brugge de functie van vicarius van het klooster der kartuizernonnen bekleedde.

Van de hand van deze prior is bewaard het gedeelte van het register dat door zijn voorganger was begonnen. Na hem werd geen nieuwe prior meer benoemd.

BIBLIOGRAFIE

- 1 Chartae, 1569, 1571, 1572, 1574, 1577, 1578.
- 2 Drossaers, p. 499, nrs. 4 en 6; p. 546, reg. 396; p. 550, reg. 416.
- 3 Eligius, p. 63.
- 4 *Monasticon*, p. 249-252.
- 5 Opmeer, p. 57-64.
- 6 Scholtens, *Haarlemsche Bijdragen*, dl. 49, 1932, p. 359-363.

Functionarissen van het Delftse kartuizerklooster

PRIOR	PROCURATOR	VICARUS	SACRISTA
1470 Simon van der Schueren (1470-1480)	Gaspar van der Stock (1470-1480)	Joannes Gillart (prior te Zierikzee: 1478)	
1480 Gaspar van der Stock (1480-1482) Johannes Schullinck (1482-1486/7)			
1490 Dirk Persijn (1486/7-1496)	Jacobus Doelman (+ 1498)		
1500 Gerrit Apersz (1496-1511)		Jodocus de Buten (+ 1508)	Johannes Persijn (+ 1501) Walingus Thome (1504) Jacobus Hermanni (1505)
1510 Adriaan van Brouwershaven (1511-1514) Joannes van Damme (1514-1517?) Adrianus van Schiedam (?)			
1520 Gerard van Enkhuysen (?) Wilhelmus Nicolai (?)		Simon Michaelis (+ 1529)	
1530 Willem Pelt (1531-1540)	Willem Nicolai (+ 1539)	Joannes Mathaei (+ 1531)	
1540 Pieter van Scherpenisse (1540-1549) Dirk Moyen (1549-1551)	Franciscus Jacobs (+ 1544)	Cornelius Theoderici (+ 1541) Franciscus de Middelburga (+ 1544)	
1550 Michael Moens (1551-1555) Bartholomeus van Schoonhoven (1555-1561)	Cornelius van de Kerckhove (prior te Kiel: 1558)	Nicolaus Weesp (1534)	
1560 Albrecht van den Berch (1561-1569)	Rodolphus Trajectensis	Theodericusvan Beest (+ 1567)	
1570 Jan van der Essche (1569-1578)	Jan Pietersz (?) Jan Jacobszoon van Naaltwijck	Rudolph van Utrecht (+ 1581)	Justus van Schoonhoven (+ 1572)
	Johannes Johannis de Delff (z.j.)		